

De strijd om de democratie in de VS – Hoe het Vrijheidsbeeld aan het wankelen werd gebracht

In vier jaar tijd onthulden [30.000+](#) leugens de kille waarheid over Amerika

Op 20 januari 2021 werden op een platform voor het Capitool in Washington, ten overstaan van de hele wereld, de democraat Joe Biden beëdigd als de 46e president, Kamala Harris maakte als eerste vrouw in het ambt van vicepresident van de VS geschiedenis. Washington was in de twee weken daarvoor getransformeerd in een vesting, met 25.000 soldaten die de parlamentszetel bewaakten. De wereld realiseerde zich dat op 20 januari de VS even goed geen democratie meer had kunnen zijn.

Op 6 januari jl werd het Capitool in Washington bestormd, voor het eerst sinds 1814. Niet door de Britten dit keer maar door Amerikaanse burgers, vooral blanke (multiculturele !) nationalisten die zich erkend, opgezweept en aangemoedigd voelen door deze president. Het leidde een week na het oproer tot een tweede afzettingsprocedure voor Trump, een unicum in de geschiedenis van de VS.

Het zijn de tienduizenden leugens die de 45^e Amerikaanse president Donald Trump in zijn ambtstermijn van 2016-2020 verkondigde, de alternatieve werkelijkheid die hij schiep die het land en de wereld op genadeloze wijze aan het licht brachten wat er werkelijk in Amerika speelt – een diepe verdeeldheid die zijn wortels vindt in het racistische verleden, in voor- en tegenstanders van slavernij, de tegenstellingen tussen hen die de democratie steunen en hen die voor totale persoonlijke zelfbeschikking zijn, zij die voor globalisering zijn en dat deel van de bevolking dat America First omarmt. Tijdens de presidentsverkiezingen op 3 november 2020 stemden zo’n 74 miljoen Amerikanen voor Trump. En zo’n 40-45% van hen leek volgens een peiling niet zoveel problemen te hebben met de bestorming.

In dit artikel wordt een beeld geschetst van de jaren Trump die, hoezeer een narcist, antidemocraat en gevaar ook, met zijn leugens, gewetenloosheid en autocratische retoriek in staat is gebleken een onverwerkt deel van de Amerikaanse historie en beleving bloot te leggen.

Ben Claessens, hoofdredacteur-uitgever Platform Profielactueel
Januari 2021

- **The need to reckon with Trump's lies**

Lies — a mendacity both calculated and weaponized — were always at the heart of the Trump presidency. His political career was launched with a lie about the place of former president Barack Obama's birth, intended to delegitimize the country's first Black president. And it may now be drawing to an end with an evidently dangerous set of lies about the election he lost and the capacity of his hardcore supporters to overturn the result.

The Washington Post, Ishaan Tharoor, 11 jan. 2021

- **Democracy under siege**

"We can now add January 6, 2021 to that very short list of dates in American history that will live forever in infamy," said Democratic Senator Charles Schumer. Just how will history record this day? Was it a riot? Domestic terrorism? An insurrection? Our best hope is that it's at least a turning point.

The symbol of our democracy shuddered under the pounding. Those watching at home shuddered, too. The extremists brought Confederate flags, nooses, body armor, and zip-ties for handcuffs.

CBS News 10 jan 2021 /

We maken ons er allemaal schuldig aan en wie dat ontkent, heeft er al (weer) een verteld: leugens, onwaarheden vertellen, dingen verzinnen en die voor waar verkopen. We groeien doorgaans op met de boodschap die de leidraad in ons leven moet zijn: liegen is niet ok. Op basis van die lessen wordt zoiets als een 'geweten' gevormd, of misschien wel gewekt – een stemmetje in ons dat ons met regelmaat influistert: Ho, wacht even, pas op de plaats, wat zeg je nu?! En toch, we kunnen niet zonder een leugen, doorgaans leugentjes om bestwil. Alleen al het antwoord op de vraag 'Hoe gaat het met je?' wordt niet zelden impulsief en veelal uit gewoonte beantwoord met 'Oh goed!'. Terwijl het op onze lippen ligt iets anders te zeggen, dat je je niet zo goed voelt, de laatste nieuwtjes over ruzies en roddel en misschien wel bekentenissen over ernstigere zaken op het gebied van leven en werk. Van Mark Twain schijnt de uitspraak te komen: 'A man is never more truthful than when he acknowledges himself a liar.'

We weten het. We kennen het. We ontkomen er niet aan. We ontkennen het. We kennen voorbeelden uit de historie waarin hele bevolkingsgroepen op de been werden gebracht op basis van onzin, levensgevaarlijke onzin, verkondigd door hun zogenaamde leiders. Denk aan het fenomeen Josef Goebbels die de propaganda voor Adolf Hitler verzorgde en de techniek van oreren en onzin verkopen goed verstond. Het waren die berichten en vooral de herhaling ervan die de toehoorders ertoe bewogen massaal de Hitlergroet te brengen, op weg te gaan het front en miljoenen mensen te vermoorden, enkel vanwege hun afkomst. In feite waren de aanleiding tot de Eerste Wereldoorlog factoren als nationalisme, bijbehorende valse berichten en miscommunicatie tussen Europese regerings- en legerleiders. Vooral fake nieuws heeft in de 20^e eeuw geleid tot

oorlogen en gewapende conflicten die aan vele, vele tientallen miljoenen mensen het leven gekost, naar schatting 123 miljoen! En de omvang van fake nieuws is in de afgelopen 10-15 jaren vooral door verspreiding via social media geëxplodeerd.

In alle landen maken ook regeringen en politici zich schuldig aan onwaarheden en verdoezeling en verdraaiing van de feiten. Maar het maakt doorgaans verschil of het in een democratie, met een parlement dat de gang van zaken van een regering bewaakt, of in een dictatuur met een enkel persoon die alles bepaalt, gebeurt. Daarop is nu een grote uitzondering gemaakt. In de Verenigde Staten is de 45^e president Donald Trump door factcheckers van The Washington Post en CNN tussen januari 2017 en januari 2021 betrappt op meer dan 30.000+ leugens cq onwaarheden. Werkelijk geen dag en geen zin die hij uitsprak die geen leugen bevatte.

Al in de eerste weken van Trumps ambtstermijn verklaarde zijn woordvoerder Kellyanne Conway op vragen van de pers over enkele leugens doodleuk dat er niet zozeer sprake was van onwaarheden als wel van een 'alternative reality'. Een alternatieve realiteit: nergens te vinden maar voor het Witte Huis van Trump gewoon een feit. In grote lijnen vertelde Trump de leugens om zichzelf als onfeilbaar te presenteren door anderen, met name opposanten, politici in Washington DC en de 'mainstream' media in een kwaad (en verkeerd) daglicht te stellen. Dat iemand zo openlijk en ongeremd iedereen die hem durfde te trotseren beledigde, van allerhande onzin te betichte en tal van publieke figuren scheldnamen gaf, maakte Trump enorm geliefd onder miljoenen Amerikanen. Met name dat deel van de bevolking dat zich decennialang niet door de politiek gezien en gehoorde voelde. En het deel dat niet door de politiek gezien wilde, kon of mocht worden vanwege het rechts radicale, aartsconservatieve en racistische karakter. Denk daarbij aan blanke nationalist, neo-nazi's, extreem christelijke groepen en QAnon-samenzweringbewegingen. En vergeet niet de multiculturele nationalist die zich aangetrokken voelen tot en een plek hebben gevonden onder deze paraplu van groepen. Trump gaf hen allen groen licht.

Tijdens een verkiezingsbezoek in 2015 aan bewoners van een afgelegen deel van Amerika ontdekte Donald Trump dat hij, ondanks dat hij een elitair en rijk man uit New York was, deze mensen kon bereiken, juist dank zij zijn onbehouwen retoriek en de thema's waarover hij sprak: anti-immigratie, anti-globalisering en 'America First', vóór zelfbeschikking, tégen teveel overheidsbemoeienis en inmenging van het buitenland. Trump had zijn wapen en het publiek ervoor gevonden. MAGA, Make America Great Again, werd zijn unieke campagnemotto en de MAGA-pet een symbool. MAGA werd uiteindelijk het uitgangspunt waarmee hij de verkiezingen in 2016 won. Het werd de leidraad voor zijn presidentschap dat vooral gericht zou zijn op verbinding houden met de achterban. Wat intellectueel links Amerika als verwerpelijk, leugenachtig, narcistisch en totaal buiten de realiteit kenschetste, leidde op rechts tot een adoratie die zijn weerga in de historie van het land niet kende.

Zijn leugens werkten en werden voor zijn achterban gewoon 'de' waarheid doordat ook Trump's familie en naaste medewerkers, zijn Republikeinse partijgenoten en de rechtse media de leugens bevestigden, niet tegenspraken of er het zwijgen toe deden.

Trump werd in die zin geen strobreed in de weg gelegd. En dat zijn onconventionele stijl hem zo populair maakte bij rechts Amerika motiveerde Trump alleen maar. Glashard liegen en nooit zijn ongelijk bekken of sorry zeggen werden zijn merk, het maakte hem populair en bond de Republikeinse partij aan hem. De partij werd in feite van het ruim 150 jaar oude conservatieve sokkel getrokken en kreeg een nieuwe lading. De conservatieve thema's verdwenen naar de achtergrond. Ervoor in de plaats kwam de partij Trump, beter gezegd, de TrumpCult-partij met thema's die niet het welzijn van het hele land dienden maar resoneerden bij zijn eigen achterban, zoals 'Amerika Eerst', anti-immigratiepolitiek en belastingverlichting.

Trump buitte zijn unieke positie als president optimaal uit. Niet op het gebied van landsbestuur en het dienen van de belangen van het land of zijn partij, op dat gebied werd amper wat gepresteerd, maar wel in het onder druk zetten van het federale overheidsinstrument om de eigen belangen te dienen. Geen enkele president voor hem loog zoveel, was zo corrupt, liet zoveel handlangers opdraaien voor zijn crimineel gedrag en voor de rechter dagen om zichzelf te verschonen, beledigde zoveel mensen, verraadde het land, golfde zo vaak op zijn eigen vakantie- en golfparken, vermengde de officiële functie met privébelangen zo onbeschaamd als Trump. Geen president voor hem stelde zo nadrukkelijk en opzichtig zichzelf in plaats van het landsbelang op de voorgrond.

Zijn hele termijn leek er ook vooral op gericht alles terug te draaien wat president Barack Obama (2008-2016) in de twee termijnen voor hem had gerealiseerd. Het is bekend dat Obama als president tijdens de jaarlijkse avond van de correspondenten van het Witte Huis op 1 mei 2011 Donald Trump, die in de zaal zat, op de hak nam. Die openlijke vernedering vergaf Trump Obama nooit en het is waarschijnlijk dat moment waarin bij Trump het voornemen ontstond om zelf een gooi naar het presidentschap te doen. Hij deed waar hij goed in is: liegen. Hij maakte in één klap naam door het Amerikaanse burgerschap van Obama, wiens vader in Kenia was geboren, ter discussie te stellen. Was de president van de VS wel een Amerikaan? Dat resoneerde bij veel aartsconservatieve Amerikanen en de rechtse media. En dat zijn er niet weinig. Wat aanvankelijk een grap leek - Trump for President! - werd serieuzer toen Trump er met relatief gemak in slaagde tien andere Republikeinse kandidaten voor het presidentschap van 2016-2020 te verslaan, op de hem eigen manier: met beledigingen, onzinverhalen en foute grappen. Conservatieve politici die destijds felle kritiek op Trump hadden, haalden al snel bakzeil toen Trump uiteindelijk dé kandidaat werd en, vooral tot zijn eigen verrassing en verbazing, in november 2016 won van de democratische kandidaat Hillary Clinton. Overigens, niet zonder hulp en inmenging van de Russen en van Wikileaks zoals bleek uit uitgebreid onderzoek van veiligheidsdiensten en het Congres.

Na zijn verkiezingswinst was Trump voorlopig in veilige haven. Amper een Republikein die hem met zijn enorme steun bij de achterban durfde bekritisieren. De eed die deze politici aflegden om de Constitutie en het land te dienen en te beschermen werd al gauw ingeruild voor een houding van zwijgen, onderdanigheid en angst voor repercussies van Trump en diens aanhangers. Trump had vrij spel, heerste over de partij en maakte er ook geen geheim van. Na een korte gewenningsperiode begin 2017 trok hij geleidelijk alle macht naar zich toe en 'regeerde' hij dag en nacht via Twitter, zijn favoriete

mediakanaal dat uiteindelijk 88 miljoen volgers zou krijgen. Het werd de officiële spreekbuis van het Witte Huis, uniek in de historie.

Trump was in zijn hele doen en laten alles behalve een president. De wijze waarop hij gestalte gaf aan het presidentschap was in feite een verlengstuk van een leven dat begon en gekenmerkt werd door een gebroken jeugd met een liefdeloze vader en een opvoeding waarin competitie alles was en nooit sorry' zeggen de boventoon vierde. Wat in Trump's leven volgde, was een carrière vol Trump-projecten, -gebouwen en -prullaria en nog meer faillissementen en oplichtingspraktijken, racistische schandalen en een oneindige stroom leugens om zichzelf te presenteren als iets wat hij niet was, om zichzelf schoon te wassen van eventuele blaam en om geld en leningen los te peuteren. Trump verkeerde in society kringen, tussen gangsters, in de bankwereld en in de wereld van mode en modellen. En het meest frappante en wellicht verbijsterende is dat hij voor en tijdens zijn presidentschap overal mee weg kwam – met oplichting, fraude, leugens, bedrog, afpersing, criminaliteit, beledigingen, ondermijning van de democratie, racisme, enzovoort. (Video over Trumpschandalen). Niet zelden had hij het nodige 'geluk'. Het negatieve effect van een bandopname waarin Trump zich vrouwonvriendelijk uitlaat en die kort voor de verkiezingen in de media te horen was, werd overschaduwd door een FBI bericht over opponent Hillary Clinton, dat nog korter voor de verkiezingen naar buiten kwam, aangaande een onderzoek naar het privégebruik van een regerings-computer. Het onderzoek had geen strafbare feiten opgeleverd maar het wierp voldoende negatieve schaduw op haar kandidatuur om een rol te spelen in haar verlies in de verkiezingen en om Trump over de streep te trekken.

Als president genoot hij zo ongeveer immuniteit van zijn eigen partij. Hij kon doen en laten wat hij wilde, de Republikeinse partij GOP (Grand Old Party) zweeg. In de zomer van 2019 deed Trump een poging om van de Oekraïense leiders informatie te krijgen over de zoon van de toekomstige democratische presidentskandidaat en opponent Biden. Trump dreigde Oekraïne honderden miljoenen aan (al toegezegde) financiële steun voor defensiedoeleinden te onthouden. Het complot kwam uit en leidde in januari 2020 voor Trump tot een door de Democraten ingezette afzettingsprocedure. De Republikeinen gingen er echter niet in mee en Trump werd alleen afgezet door de democratische meerderheid in het Huis van Afgevaardigden. De democratische voorman Adam Schiff waarschuwde op 23 januari 2020, na het impeachment proces tegen Trump, in een bewogen toespraak tot het Congres voor een herhaling en het gevaar dat Trump vertegenwoordigde. 'You know he can not be trusted'. Profetische woorden en voor iedereen met gezond verstand en enige kennis van de historie van Trump een inkopper.

We schrijven 3 november 2020, de dag van de presidentsverkiezingen in de VS. Maanden van verdachtmakingen en ongefundeerde beschuldigingen door Trump, stafleden en Republikeinse politici over fraude door de Democraten en van pogingen om het stemmen door democratische kiezers, bijvoorbeeld via de post, te beperken, zijn er al aan vooraf gegaan. Stemmen per post is populair, vooral onder democraten, vanwege de COVID-19 pandemie. Eerder dat jaar, in januari 2020 heeft het nieuwe virus COVID-19 de VS bereikt. Het leidt tot in februari-maart tot een pandemie die in alle hevigheid woedt. Trump zal het hele jaar weinig tot niets doen om het virus en de pandemie te bestrijden.

Er komt geen gericht federaal beleid, geen mondkemperplicht, de CDC (het Amerikaanse RIVM) wordt door Trump's medewerkers gemanipuleerd en afgeremd in het preventieve werk, alle beleid wordt aan de 50 staten overgelaten die elk kampen met tekorten aan beschermend materiaal voor zorgpersoneel, tegenstrijdige berichten en uit de hand lopende sterfte- en ziektecijfers als gevolg van corona. Het failliet beleid inzake COVID-19 komt mede aan het licht in een reeks persconferenties in het voorjaar 2020 waarin Trump ijskoud beweert dat de pandemie 'zomaar als door een wonder' zou verdwijnen, dat de zomerwarmte zou zorgen voor een oplossing en nog meer onverklaarbare onzin, bijvoorbeeld dat het innemen van bleekwater of gebruik van speciaal licht in het lichaam een medicijn tegen COVID-19 zou zijn.

Trump houdt zelf campagnebijeenkomsten met publiek zonder mondkemperplicht, hij draagt zelf zelden of nooit een mondkemper. Onderzoek zal uitwijzen dat die bijeenkomsten aan zeker 700 fans het leven hebben gekost. Gouverneurs in 'rode MAGA-staten' volgen hem en weigeren een preventief beleid in te stellen. Eind 2020 telt de VS 350.000 COVID-19-slachtoffers, eind 2020 en begin 2021 sterven per dag 3500-4000 Amerikanen, ziekenhuizen zijn overmand. In september wordt bekend dat Trump al in februari 2020 op de hoogte was van de ernst van het dodelijke virus en dat dit virus door de lucht werd verspreid, maar besloot niets te doen om de bevolking niet ongerust te maken. Volgens analisten een desastreus besluit enkel om de kansen op zijn herverkiezing in november 2020 niet in gevaar te brengen. Zijn bekentenissen deed hij in april en mei in opgenomen interviewsessies met de beroemde journalist Bob Woodward.

Het jaar 2020 wordt door het Witte Huis van Trump dan ook niet gewijd aan de bestrijding van COVID-19 en herstel van de instortende economie maar aan een totale aanval op de waarheid en het vermijden van een faire verkiezing. Trump en zijn aanhangers zetten alles op alles om de macht te behouden. Medio 2020 al verkondigde Trump dat als hij de verkiezingen zou verliezen dat alleen zou kunnen gebeuren door fraude van de kant van de Democraten. Maar Trump verliest en wel in wat veiligheidsdiensten de meest beveiligde verkiezingen ooit noemen. En wat volgt zijn onwerkelijke taferelen.

Trump, conservatief rechts Amerika en de media in die hoek volharden vanaf 3 november dag in dag uit in beweringen over gemanipuleerde en gestolen verkiezingen, zonder dat daar enig aantoonbaar bewijs voor wordt geleverd. Trump-advocaten spannen rond de 60 rechtszaken door heel de VS aan maar er is geen enkele rechter die de TrumpCult gelijk geeft. Ook het Hooggerechtshof wordt twee keer aangesproken maar weigert behandeling van de zaken, omdat het geen zaken zijn. Maar de rechterlijke uitspraken zijn voor Trump en zijn aanhang niet zo van belang. Want het gaat hen al lang niet meer om een juridisch gelijk. Het gaat om 'windowdressing' voor zijn miljoenen fans, om de schijn van actie en protest, om verwarring zaaien en feitelijk om te blijven herhalen dat elk verlies in stemmen en voor de rechter voor hen een bewijs is dat er wordt gefraudeerd. Het gaat hen niet om een juridisch, maar om een emotioneel gelijk. Tot degenen die hem hun steun betuigen behoren ook bijna 150 Republikeinen in het Congres. Zij delen ondubbelzinnig mee in de verspreiding van de onzinverhalen over verkiezingsfraude en geven daarmee nog eens aan dat niet de Constitutie maar Trumps woord voor hen tot gospel is geworden. De leugens van Trump onthullen onverbloemd de

waarheid over waar het land staat - in cultureel opzicht, in politiek opzicht, in democratisch opzicht. Trump en diens aanhang blijken voor veel Republikeinen belangrijker dan de uitkomst van faire verkiezingen en de Constitutie. Zij stellen de persoon Trump boven de wet, de partij en het land.

Tal van Republikeinse (verkiezings)functionarissen die de wet trouw bleven, worden door Trump en de TrumpCult-aanhangers in Washington en in de diverse staten onder druk gezet om fraudebewijs te vinden. Onwillige Republikeinen worden net als de Democraten afgeschilderd als verraders. Het apparaat dat al ruim vier jaar lang, dag in dag uit leugens, complettheorieën en onzinverhalen heeft verspreid, heeft in het landelijke brein van de TrumpCult een gevaarlijke opvatting laten wortelschieten, namelijk deze: Als we verliezen, is er fraude gepleegd en als we ons gelijk niet krijgen, komen we het halen.

En dat gebeurt uiteindelijk op 6 januari, de dag waarop het Congres conform de voorschriften in de Constitutie de stemmen telt en de winst van Joe Biden bevestigt. Al maanden van tevoren juttten Trump en welwillende partijgenoten de aanhang op naar Washington te komen. 'It will be wild', twittert Trump. Op rechtse social media en internetplatforms heerst een euforische koorts. Er staat iets te gebeuren. En tienduizenden geven gehoor aan die koorts. 'Trump needs us', aldus de motivatie.

Terwijl het Congres in het Capitool de telling voorbereidt, stoken Trump en enkele adviseurs op enige afstand van het Capitool het vuurtje op door de aanhang toe te spreken en opdracht te geven naar het Congres te marcheren. 'We moeten sterk zijn, niet zwak', aldus Trump. Korte tijd later ziet het onderbemande politiekorps van het Capitool de enorme mensenmenigte naderen en de trappen van het Capitool op stormen. Hindernissen worden met geweld genomen, senatoren en personeel wordt in allerijl in veiligheid gebracht. Wie niet uit de kantoren weg kan, barricadeert de deuren. De laatste aanval op het Capitool was in 1814, toen de Engelsen het Capitool in brand staken. Ruim 200 jaar later doen blanke nationalistenvat geen enkele vreemde mogendheid voor elkaar kreeg – ze bezetten het Capitool, de grote vergaderzalen, de kantoren en lopen al schreeuwend met vlaggen van de (verboden)zuidelijke Confederatie en met kleding voorzien van Nazi-insignes door de gangen.

De VS komt die middag tot stilstand, alle zenders zenden live de bestorming en bezetting uit, spreken van opstand, coup, machtsgreep. De wereld kijkt verbijsterd toe. En het meest bizarre, alles wat daar op dat moment gebeurt, is het gevolg van een regen van leugens, ongefundeerde verhalen en beweringen, complete onzin die jaren daarvoor begon. Met als apotheose de vermeende verkiezingsfraude. De bestorming leidt tot het afbreken van de telling van de stemmen in het Congres, precies wat Trump beoogde. Senatoren en stafleden brengen zichzelf in veiligheid en verstoppen zich voor de meute die buiten het gebouw een stellage voor ophanging oprichten. Naar later blijkt bevinden zich in de meute groepen die als revolutionaire militaire gekleed en voorbereid op zoek waren naar hooggeplaatste politici.

Pas nadat enkele uren later de in allerijl opgeroepen National Guard en politieversterking de Capitool-bezetting, die uiteindelijk vijf doden en vijftien gewonden kost, beëindigt en de omgeving van het enorme gebouw hermetisch is afgezet, wordt het telproces in het Congres alsnog voortgezet. Midden in de nacht worden Joe Biden en

Kamala Harris uiteindelijk officieel als respectievelijk president-elect en vicepresident-elect door de zittende vicepresident Pence bevestigd. Maar niet nadat bijna 150 Republikeinse partijgenoten in het Congres die dag voor een tweede aanval op de Constitutie zorgden door Biden en Harris de hen grondwettelijk toekomende stem te onthouden.

De verontwaardiging in het land, ja in de wereld, is enorm. De schade nog nauwelijks in te schatten. Zoals gezegd, de leugens hebben de waarheid onthuld. Wat vier jaar Trump aan het licht heeft gebracht, is een tot op het bot verdeeld land en tal van onder de oppervlakte sluimerende fundamentele verschillen van mening over alles. Een land dat nooit openlijk tal van doorslaggevende en bepalende thema's aan de orde heeft kunnen of willen stellen, zoals het diepgewortelde systematische racisme, de oerconservatieve opvattingen en de invloed van het geloof op het platteland, de historische en nog altijd voelbare en aanwezige (systematische) onderdrukking door blanken van gekleurde Amerikanen, de animositeit tussen Noord en Zuid, tussen de Unie en de fans van de Confederatie, de kloof tussen rijk en arm, tussen stad en platteland.

In het jaar van de pandemie bracht de moord op 25 mei door een politieagent op de zwarte Amerikaan George Floyd in de VS én daarbuiten een ongekende zwarte protestbeweging op gang onder een naam die in 2013 opkwam: Black Lives Matter. Het bracht de historie van 400 jaar slavernij en racisme in het social media tijdperk op ongekende wijze in het volle licht. Het gruwelijke onrecht dat zwarte Amerikanen in 400 jaar historie is aangedaan, werd in tal van verhalen, in talrijke media opnieuw benoemd en beschreven. (Zie ook ons historisch overzicht over slavernij en racisme, red). Blanke slavenhouders stonden aan de basis van de Amerikaanse Republiek stonden. De Zuidelijke staten – verbonden in de Confederatie – behoorden begin 19^e eeuw tot de vier rijkste gebieden ter wereld, dankzij slavernij. De slavenhouders weigerden hun winstgevende plantages op te geven, met de Burgeroorlog als gevolg. Ze verloren de oorlog en daarmee het recht op slavernij. Zwarte Amerikanen waren vrij. In 1866 werd de eerste Civil Rights Act aangenomen, een stap naar gelijkwaardigheid voor alle burgers, de zwarte Amerikanen inclusief, een beslissing die in de zogenaamde na-oorlogse Reconstruction Period moest worden geactualiseerd.

Overigens is het goed te bedenken dat in die tijd de voorstanders van slavernij de democraten waren. De Republikeinen was de partij van President Abraham Lincoln en had in het programma raciale integratie staan en een sterke overheid, precies het tegenovergestelde van wat we nu zien. In 1898 waren het blanke democraten die in Wilmington, Noord-Carolina, met geweld voorkwamen dat leden van de groeiende zwarte bevolking konden stemmen en ervoor zorgden dat hun partij won en de macht in de staat greep. Tegen dit grove onrecht is nooit opgetreden.

Goed 23 jaar later, in 1921, maakten blanke nationalistenvrijen een welvarend stadsdeel met zwarte inwoners in Tulsa, Oklahoma, met de grond gelijk. Zo'n 10.000 bewoners werd dakloos, 1400 woningen gingen in vlammen op en tegen de 300 mensen verloren hun leven. Aanleiding zou de onheuse bejegening van een blanke vrouw door een zwarte inwoner zijn.

De Confederatie-gedachte werd voor de slavenhouders een Lost Cause die bleef voortleven wat gepaard ging met sabotage en obstructie van de nieuw opgelegde wetten en met grof en veelal dodelijk geweld door voormalige slavenhouders die nieuwe regels bedachten waardoor generaties van zwarte Amerikanen tussen 1880 en 1960 alsnog de hen veel eerder toegekende vrijheden werden onthouden. Pas in 1965 (!) werd een tweede Civil Rights Act aanvaard, een wet die segregatie verbood alsmede discriminatie op basis van religie, huidskleur, ras, sexe en afkomst.

De oproer die Trump wist te veroorzaken vindt mede daar, in die kwestie rond slavernij en in de volgens miljoenen blanke Amerikanen verloren zelfbeschikking, een voedingsbodem. Niet voor niets is voor velen de Lost Cause een heilige zaak gebleven, tot vandaag de dag toe. Generaties blanken hebben die Lost Cause-kwestie levend gehouden, door al of niet geheime samenkomsten van vrouwen- en mannenbewegingen, door speciale leerboeken over blanke suprematie voor het onderwijs, door honderden standbeelden en door de vlag van de Confederatie die tot voor kort bij de parlamentsgebouwen in de zuidelijke staten wapperde. Dat veel standbeelden en het vlagvertoon geleidelijk verdwijnen, is juist een extra motivatie om gehoor te geven aan de opruiende retoriek van Trump, die spreekt over America First en van een verlies aan eigen cultuur en daarmee inspeelt op ultranationalistische sentimenten.

Dat zwarte Amerikanen hun burger- en stemrechten zo lang konden worden onthouden, vindt hier zijn oorsprong. Decennia lang werd stemmen met name in zuidelijke staten bemoeilijkt door grenzen van kiesdistricten te manipuleren, extra eisen rond identiteit en registratie aan zwarte inwoners te stellen en stembuslocaties te verminderen. Het is de zucht naar macht die voortkomt uit angst die veel blanke Republikeinen drijft. En naar nu blijkt is die vrees terecht. De voormalige slavenstaat Georgia ging in de presidentsverkiezing van november 2020 naar Joe Biden. En twee Senaatszetels van Georgia werden na een felle verkiezing op 5 januari 2021 gewonnen door Democratische kandidaten, een van hen Raphael Warnock, de eerste zwarte Senator uit die staat, een dominee wiens moeder ooit nog 'andermans katoen plukte' en die nu met haar stem de jongste van haar elf kinderen naar het Congres stuurde. Aan die succesvolle verkiezingsuitslag ging een jarenlange wervingscampagne vooraf, in feite een inhaalrace na decennia onderdrukking, om zwarte inwoners, die de meerderheid in Georgia vormen, te bewegen toch vooral te gaan stemmen. Honderdduizenden inwoners werden (nu pas) geregistreerd. Het werkte en is een bewijs van het onrecht dat de zwarte bevolking zo lang is aangedaan.

Trump verloor de verkiezingen van november 2020 in feite door eigen toedoen. Hij had het charisma dat een groot deel van de bevolking aansprak. De 74 miljoen stemmen die hij kreeg, gelden als het op een na hoogste aantal (na Biden met 81 miljoen stemmen) ooit behaald in een presidentsverkiezing. Tot aan de pandemie kon hij, te midden van de vele door hem veroorzaakte schandalen, veelvuldig over de rooskleurige economie en beurskoersen pochen. Hij zou natuurlijk nooit toegeven dat die sterke economie in feite een erfenis was van de door hem zo gehate Obama. Het was Obama die de VS na de financiële crisis in 2008 uit het slop wist te trekken en met zijn beleid voor een

groei zorgde die tot in 2019 doorliep. De pandemie bracht die economie tot stilstand en de totale en beschamende incompetentie én corruptie van de regering onder Trump aan het licht. De schandalen, de leugens, de verwaarlozing van een beleid voor de pandemie, de neerwaartse spiraal van de economie en zijn strijd tegen leden van zijn eigen partij die hem volgens hem afvielen – al dat brak hem uiteindelijk op. En desalniettemin, gedurende de hele periode, behield Trump de steun van zijn supporters en daarmee zijn greep op de Republikeinse partij, in feite ten dele absoluut de partij Trump.

Trump's nicht Mary Trump kent hem van jongs af. Zij is psychologe en publiceerde een boek over haar oom en diens familie – 'Too much and never enough – how my family created the most dangerous man'. Ze is een graag geziene gast in talkshows en nieuwsprogramma's. Ze bracht haar jeugd grotendeels door in het imposante huis van haar grootouders, waar Donald met zijn broers en zussen, zo blijkt uit verhalen van o.m. Mary Trump, opgroeide in een traumatische omgeving met destructieve relaties, verwaarlozing en psychische mishandeling. Zij getuigt van en bevestigt het narcisme, het gebrek aan intellectueel vermogen, aan empathie en aan eergevoel, het onvermogen schuld te bekennen en andere ernstige tekortkomingen bij haar oom Donald. Zijn voorkeur voor dictators, het zich omringen met jaknikkers, zijn vrouwonvriendelijke houding, de obsessie voor de bouw van een muur tussen Mexico en de VS, het feit dat hij geen contacten wil met democratische regeringsleiders of met de Wereldgezondheidsorganisatie geeft blijk van een karakter dat niet in staat is tot luisteren, tot empathie, tot verbinden, tot oprecht zijn, verantwoordelijkheid nemen, rekenschap afleggen enzovoort.

Maar wat als...wat als Donald Trump een krachtiger, meer coherent persoon was geweest, met hetzelfde gebrek aan geweten en schuldgevoel maar met meer intellectuele capaciteiten, meer overzicht en visie, meer beleid, ja meer schijn van empathie? En wat als de pandemie er niet was geweest? Wat als Trump de verkiezingen zou hebben gewonnen en voor een tweede termijn had kunnen gaan? Gezien de ondermijning van de democratie door hem in de afgelopen vier jaar zou de kans heel groot zijn geweest dat daarmee het einde van de VS als een democratisch land zou zijn ingeluid. Het is bekend dat door heel Amerika zogenaamde militia's al decennia lang trainen voor de dag waarop ze 'hun land zouden kunnen terug nemen'. 'Militia' is een begrip uit de Constitutie, de reeks wetten waarop de Republiek van de Verenigde Staten werd gevestigd en die in 1789 van kracht werd. Het recht op wapenbezit is gevestigd mede in het recht om militia te vormen, gewapende eenheden die, nadat de Britten, waren verdreven de VS moesten kunnen verdedigen tegen eventuele indringers. Dat recht is de reden waarom met name Republikeinen met ongelofelijke hardnekkigheid vasthouden aan wapenbezit. En wat elk jaar weer leidt tot de tragiek van meer dan 30-40.000 doden en 130.000 gewonden door vuurwapens, relatief gezien 70-80 keer (!) meer dan in Nederland. Het is dat recht waarop nationalistische Amerikanen zich baseren in hun strijd om het ware Amerika.

De VS is een gewelddadig en in veel opzichten racistisch land met in kringen van gezag veel neiging tot en voorkeur voor een autocratie. In de retoriek geldt het als een model voor democratie, maar de werkelijkheid is anders. Het deksel is nu van de put waarin onvrede, frustraties, woede en sentimenten zolang konden broeden. Die deksel

kan niet meer terug. De leugens van Trump hebben de harde waarheid over het land onthuld. De vraag is of de VS met zichzelf in het reine kan komen en democratie kan overleven.

Nawoord

In de dagen na de bestorming van 6 januari werden alle accounts van Donald Trump op Twitter, Facebook en Instagram gesloten, alsmede tienduizenden accounts van QAnon organisaties en -aanhangers. Youtube sloot het Trumpaccount tijdelijk. Talrijke organisaties, bedrijven, instituten, banken en de nationale golforganisatie namen afstand van en verbraken de banden met Trump én met tal van politici en andere individuen en organisaties die Trump steunen.

Het Amerikaanse leger houdt zich doorgaans buiten politieke debatten en situaties. De militaire leiding van de VS, de Joint Chiefs of Staff, liet op 11 januari echter in een zeldzame verklaring weten dat het leger de wet volgt en de uitslag van de rechtmatige verkiezingen van 3 november, bevestigd door rechtbanken en het Hooggerechtshof, en de nieuwe president op 20 januari a.s. welkom heet en zal dienen.

Op 13 januari 2021 werd Trump vanwege zijn rol in de opstand als eerste president in de historie van de VS door een democratische meerderheid, met steun van tien Republikeinen, voor de tweede keer afgezet. De democraten droegen slechts een reden aan, genoemd in het 14^e Amendement van de Constitutie, dat ieder in een officiële functie die aanzet tot een opstand tegen de regering en/of de overheid de afgelegde eed overtreedt en daarmee geen ambt meer kan bekleden.

Op 20 januari 2021 werden de legitiem gekozen democratische kandidaten Joe Biden en Kamala Harris beëdigd als resp. de 46^e President en Vice President van de VS. Precies die dag overschreed het dodental van de corona-epidemie in de VS het aantal van 400.000 Amerikanen sinds maart 2020.

Een eerste versie van deze bijdrage werd op 11-12 januari 2021 samengesteld. Het essay wordt geregeld geupdate.

© Platform Profielactueel – januari 2021 (laatste update 21 jan)

Lees ook

- **The need to reckon with Trump's lies**
The Washington Post 11 jan 2021 | By Ishaan Tharoor Columnist covering foreign affairs, geopolitics and history

Lees op ons Platform Profielactueel ook onze bijdragen

- **Burgerschap - Racisme & slavernij - een overzicht n.a.v. de Black Lives Matter demonstraties**
Profielactueel – Longread juni 2020
Deze tekst - samengesteld in mei-juni 2020 - gaat in op slavernij en racisme, in hoofdzaak in de Verenigde Staten. De tekst omvat beknopt 500 jaar historie en laat zien hoe levendig de geest van racisme nog altijd is.
- **Burgerschap – In de VS zette 'Nero' Trump van 2015-2021 de democratie in brand**
Profielactueel COLUMN 10 jan 2021 | Update

NB

Predicaat Digitaal Erfgoed

De Koninklijke Bibliotheek (KB) verleende het Platform Profielactueel in mei 2020 het predicaat 'Digitaal erfgoed'. Daarmee wordt het online platform 'voor de eeuwigheid' gearchiveerd, zoals het KB het zelf omschreef. Het is een erkenning voor onze inzet sinds 1991.